

no razjasniti nejasnoću latinskog teksta spisa, trostrukim kazalom (imena osoba, mjesta i stvari). Kazalo mjesta u zagrađama donosi današnji naziv mjesta, a kazalo stvari priređivač je edicije podijelio na pet dijelova ili pet zasebnih kazala: opći pojmovi, pojmovi naoružanja, opreme i vojne posade šibenskih vojnih jedinica, pojmovi što se odnose na uvozno-izvornu trgovačku robu, pojmovi što se odnose na vrste brodova, mjera, trgovačkog pakovanja i trgovačkih daća, i napokon pojmovi predmeta svagdašnje uporabe što su bili davani u zalog ili sadržani u inventarima šibenskih građana. Edicija se napokon zaključuje pregledom veličine mjera u Šibeniku u XV. stoljeću, pregledom novčanog sustava u istom razdoblju te glossariumom, dakle rječnikom što sadrži izraze i pojmove Kazala stvari, a veoma će dobro doći istraživačima, i to ne samo onima koji ne poznaju latinski jezik.

Knjiga zapravo sadrži notarske spise što su ih redigirala barem dvojica redaktora, kancelar i gradski bilježnik Ivan Franjo de Serenis i podkancelar Petar de Serenis. Spisi su veoma značajni, nezaobilazni za proučavanje povijesti grada Šibenika i njegova kotara početkom XV. stoljeća. Riječ je uglavnom o privatno-pravnim spisima što sadrže privatno-pravne poslove (zakupe, kupoprodaje, zadužnice itd.), dakle riječ je o zaštićenim pravima pojedinaca. Spisi su, nadalje, značajni i za proučavanje djelatnosti i značenja šibenskog kneza, koji je zapravo nadležan za svaki segment života u gradu i kotaru. On rješava međusobne sporove, daje dozvole strancima da smiju ulaziti u grad, rješava sporove u kotaru donosi propise o čistoći grada, javnim dražbama, nadzire trgovačko poslovanje. Spisi su povrh toga značajni za proučavanje demografskog kretanja stanovništva, društvenih slojeva, plemića i pučana, a osobito za proučavanje antroponimije Šibenika. Spisi nam oslikavaju gospodarski položaj Šibenika, što je zapravo sadržaj glavine objavljene građe i njezino najveće značenje. Spisi nam također otkrivaju ulogu kneza i kancelara u sustavu komunalne uprave.

Prijeđimo tek letimice podjelu odnosno sadržaj spisa: dopisivanje (1—25), oružje i vojna oprema (26—39), popis vojnih plaćenika (40—44), najam pasišta (45—46), kontralitere — izvozne i uvozne robne dozvole (47), potvrde o isplata, bulete (48—58), izvozne i uvozne robne dozvole — drugi dio (59), potvrde o izvezenoj paklini (60), potvrde o isplata — drugi dio (61—71), izvanredni poslovi — extraordinaria (72—340) i parnice (341—346).

Pristup ediranom tekstu, odnosno metoda objavljivanja ovih izvora povijesno je kritička metoda što istraživaču omogućava pravi uvid u izvornik, budući da je priređivač edicije posebice vodio računa o izvornoj ortografiji, a kada je od nje morao odstupati, čitaču je to naznačio u bilješci. Budući da je izvornik sastavljen od nekoliko predložaka, što su ih, kako smo spomenuli, redigirala barem dvojica redaktora, istraživači će uočiti specifičnost rukopisa, jezika i ortografije, a ti su elementi uvjetovali poseban metodološki pristup izdavanju ovog povijesnog izvora.

Ova edicija predstavlja dalji, veoma značajni korak u osvjetljavanju naše prošlosti, posebice Šibenika i njegova kotara, pa je stoga neće moći mimoći nijedan istraživač ili znanstveni radnik koji bude proučavao povijest Dalmacije, odnosno Šibenika i njegova kotara. (J. BARBARIĆ).

ČETIRI IZDANJA — O POMORSTVU LOŠINJA. Venecijanska izdavačka kuća »I sette« (Mreže) izdala je 4 knjige Alberta Cosulichia tematski vezane na povijest pomorstva. Iako nije vidljivo iz većine naslova ona se sadržajno odnose na lošinjsko pomorstvo. Dodatni razlog osvrta na ova djela je da su ona pripremljena skoro isključivo na temelju arhivske građe koja je obilno iskorištena za faksimile. Autor, koji potiče iz obitelji lošinjsko hrvatskog porijekla koja se već, kako kaže naslov jedne od knjiga, »20 pokoljenja ili

500 godina bavi pomorstvom« i daje Italiji vrsne pomorce, odlično je upoznat kroz obiteljsku tradiciju i vlastiti profesionalni poziv sa tematikom o kojoj piše. Arhivska građa je pretežno iz mletačkih arhiva, a djelomice iz pomorskih muzeja diljem Sredozemlja. Iz objavljenih dokumenata se nedvojbeno očituje golem udio hrvatskih pomoraca u mletačkoj i kasnijoj austrougarskoj mornarici. »Venti generazioni di attivita marinare 1480—1980« (Venezia 1980). Govori o povijesti obitelji Kozulić, kojoj je pomorstvo bila glavna djelatnost. Ova obiteljska povijest zapravo je slika pomorstva 19. st. na koje se odnosi najveći broj dokumenata. Objavljeni su faksimili isprava o brodovima u vlasništvu ove obitelji, ugovora o zakupu, nekih stranica iz rukopisnog priručnika o signalizaciji, brodskih dnevnika i privatne korespondencije. Brojne su fotografije članova obitelji, grafike brodova, a ima nešto grbova i jedno rodoslovlje. Knjige »I velieri di Lusino. Storia e vita della marinera velica Lussignana dell 800.« (Venezia 1983). Obraduje trgovačku mornaricu Mletačke Dalmacije nakon pada Republike, jedrenjake luka sjevernog Jadrana, kapetane, brodovlasnike, brodske imovnike, certifikate brodogradilišta, isprave i predmete koji su bili u svakodnevnoj upotrebi na palubi, zavjetne darove, svete slike, kapetanske zastave, brodski dnevnici i druge aspekte pomorskog života. Brojne su reprodukcije portreta pomoraca i članova njihovih obitelji iz muzeja, galerija i privatnog vlasništva (Petrina, Budinich, Cosulich, Bussanich). Jedno poglavlje obraduje lošinjsko brodogradilište. Posebnu vrijednost daju knjizi 66 reprodukcija akvarela i grafika u boji lošinjskih jedrenjaka, koji se rijetko u kojoj publikaciji nalaze okupljeni u tolikom broju. Legende donose tehničke podatke, ime njihovih vlasnika, godine porinuća i eventualno potonuća. Značajan je popis brodova izgrađenih u Lošinjskom brodogradilištu od 1799—1915. godine. Autor je za većinu od ukupno 437 brodova naveo godinu izgradnje, tip, ime broda, tonažu i ime vlasnika. Pridodana je i količinska specifikacija jedrenjaka i parobroda prema tonaži. Slijede autobiografija poznatog brodograditelja Nikole Martinolića. Objavljen je i izbor iz privatne korespondencije pomoraca i njihovih supruga iz kojih se vide njihove brige, vjerovanja, strahovi i nadanja. »Sulle rotte dei capitani dell 800« (Venezia 1984) sastavljene su na temelju brodskih dnevnika i građe u pomorskim muzejima u Carigradu, Constanci, Odesi, Dubrovniku, Greenwichu, Marseillesu, Parizu, Bergenu, Oslu, Stavagenu, Veneciji, Trstu i Pegli. Autor nastoji rekonstruirati pravce plovidbe lošinjskog brodovlja. Svezak je bogato ilustriran grafikama mediteranskih i prekomorskih luka, tako da na tekst otpada relativno manji dio prostora. »I naufragi nel 700 e nel 800. Un veliero su tre andava perduto in mare« (Venezia 1986) upozorava — kao što je i u podnaslovu knjige istaknuto — da j svaki treći jedrenjak stradao u moru. U svesku su uzroci brodoloma sistematizirani prema uzorcima (potonuća, udarci o hridi, nasukavanja, požari, eksplozije) što je popraćeno opisima preživjelih brodolomaca ili očevidaca sa drugih brodova zatečenih u blizini. Iskorištena je arhivska građa upravnih, sudskih, financijskih i drugih organa Mletačke republike. Knjiga može poslužiti podvodnim arheolozima za atribuciju olupina. (A. ČEBOTAREV).

POVIJEST INSTITUCIJA U MARGETIĆ-SIROTKOVIĆEVOJ »POVIJESTI DRŽAVA I PRAVA NARODA SFR JUGOSLAVIJE«, (Zagreb 1988). Povijest institucija u nas nema suviše mnogo poklonika, pa tako ni rezultata znanstvenih i stručnih istraživanja; među rijetke radove širega zahvata i namjene idu u poslijeratnome periodu npr. djela Ivana Beuca (»Povijest institucija državne vlasti u Hrvatskoj 1527—1945«, Arhiv Hrvatske, Zagreb 1969, i »Povijest institucija državne vlasti Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije. Pravnopovijesne studije«, Zagreb 1985) i Agneze Szabo (»Središnje institucije